

Людмила Масол,

канд. пед. наук, провідний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання
Інституту проблем виховання НАПН України

Олена Гайдамака,

начальник відділу науково-методичного забезпечення змісту дошкільної та початкової освіти Інституту інноваційних технологій
та змісту освіти Міністерства освіти і науки України

Наталія Очеретяна,

науковий співробітник лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ЗМІСТУ УРОКІВ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»*

1 КЛАС

Тема уроків	Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво
I розділ. КРАСА НАВКОЛО НАС		
1. Чарівний світ мистецтва	Шумові та музичні звуки. Мелодія – основа музики. Правила співу. СММ: <i>Х. В. Глюк</i> . Мелодія (з опери «Орфей та Евридіка»), <i>В. А. Моцарт</i> «Квартет» (фрагмент). ХТД: муз. <i>Ю. Рожавської</i> , сл. <i>Л. Рєви</i> «Сонечко».	Образотворче мистецтво. Крапки та лінії. Інструменти художника. СОМ: <i>В. Кандінський</i> «Лінія перетину». ХТД: «Сонечко» (за мотивами пісні) (фломастери, кольорові олівці або крейди).
2. Мій любий край	Довгі та короткі музичні звуки. Правила слухання музики. Дитячі музичні інструменти. СММ: <i>М. Лисенко</i> «Колискова»; <i>Я. Барнич</i> «Коник». СОМ: <i>М. Приймаченко</i> «Співуча Україна». ХТД: «Рідний край» (поспівка); муз. <i>Ю. Рожавської</i> , сл. <i>Л. Рєви</i> «Сонечко» (продовження). Гра на дитячих музичних інструментах	Види ліній – пряма, ламана, крива СОМ: <i>М. Приймаченко</i> «Калиновий гай». ХТД: малювання дерева (передача характеру) (фломастери, кольорові олівці або крейди).
3. Лісові голоси	Високі та низькі музичні звуки. СММ: <i>Д. Кабалевський</i> «Зайчик дражнить ведмедика»; <i>В. Подвала</i> «Їжачок», «Дятел». ХТД: «Ку-ку» (поспівка). Муз. народна, сл. <i>В. Гончарук</i> «Прилетів комарик».	Контур. Розміщення зображення на аркуші (горизонтальний формат). СОМ: <i>В. Бредлі</i> «Ліс». ХТД: малювання їжачка (за музикою <i>В. Подвали</i>) (фломастери, кольорові олівці або крейди). СКМ: М/ф «Їжачок у тумані».
4. Жу-жу... я вам казку розкажу	Гучні та тихі музичні звуки. Музичні інструменти: фортепіано. СММ: <i>М. Римський-Корсаков</i> «Політ джмеля» (з опери «Казка про царя Салтана»); <i>А. Штогаренко</i> «Метелик». ХТД: поспівка за <i>В. Верховинцем</i> «Павук сірий». Муз. народна, сл. <i>В. Гончарук</i> «Прилетів комарик» (продовження). Гра «Луна». Створення звукових картин: «Як легенький вітерець перетворився на сильний вітер», «Як з дощових крапельок почалася злива з громом».	Пляма. Користування фарбами та пензлями. Розміщення двох і більше зображень на аркуші (вертикальний формат). СОМ: <i>І. Мін Янг</i> «Квіти і метелики». ХТД: малювання пальчиком та пензлем квітів, метеликів, павучка (гуаш).

* Мистецтво : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Н. В. Очеретяна. – К. : Генеза, 2012. –144 с. : іл.

5. Дитячий світ	<p>Характер в музиці. <i>СММ: Д. Кабалевський</i> «Клоуни»; <i>Ж. Колодуб</i> «Лялька співає». <i>СОМ: Є. Галчинська</i> «Перший сніг», «Я знаю, де ховаються солоні огірочки», «Спитай у мене, котра година?», «Маленький Рембрандт». <i>ХТД: муз. А. Філіпенка, сл. Г. Бойка</i> «На місточку».</p>	<p>Силует. Вирізування силуетів. Правила користування ножицями та клеєм. <i>СОМ: Є. Бьом</i> «Силуети із життя дітей». <i>ХТД: створення силуету клоуна (аплікація – кольоровий папір, картон).</i></p>
6. Лялькові настрої	<p>Настрій в музиці. <i>СММ: П. Чайковський</i>, «Хвороба ляльки», «Нова лялька». <i>ХТД: «Бичок», «Лисичка», «Маленька Маш»</i> (поспівки). <i>Муз. А. Філіпенка, сл. Г. Бойка</i> «На місточку» (продовження).</p>	<p>Настрій в образотворчому мистецтві. Поєднання кількох художніх матеріалів. <i>СОМ: Д. Золан</i>, картини із серії «Діти». <i>ХТД: «Феєрверк у казковому місті» (воскові олівці, фарби).</i></p>
7. Щедрий урожай	<p>Характеристики музичних звуків (високі – низькі, довгі – короткі, гучні – тихі). Правила співу (дикція, артикуляція). <i>СМ: В. Кузнєцов</i> «Український ярмарок» (гурт «Дзвони»); <i>СОМ: Л. Качаліна</i> «Наш урожай». <i>ХТД: муз. народна, сл. Н. Кукловської</i> «Урожайна». Гра «Оживи картину».</p>	<p>Форма (кругла, овальна, прямокутна, квадратна). Розміщення на аркуші кількох зображень предметів, різних за розміром (горизонтальний формат). <i>СОМ: Ф. Різниченко</i> «Яблука». <i>ХТД: «Урожай» (рвана аплікація).</i></p>
II розділ МИСТЕЦТВО – ЧАРІВНЕ ВІКНО У СВІТ		
1. Пісня кольорів	<p>Пісня. Куплет (заспів, приспів). <i>СММ: К. Стеценко</i> «Вечірня пісня». <i>СОМ: О. Тимошин</i> «Прохолодний день». <i>ХТД: муз. і сл. Є. Машканцевої</i> «На лузі».</p>	<p>Основні та похідні кольори. Палітра. <i>СОМ: В. Рибаків</i> «Поляна квітів». <i>ХТД: малювання квітів основними та похідними кольорами (акварель).</i></p>
2. Веселкові ритми	<p>Ритм в музиці. <i>СММ: С. Прокоф'єв</i> «Дощик і веселка». <i>ХТД: «Веселка»</i> (поспівка). <i>Муз. В. Верховинця, сл. народні</i>, «Зробим коло». <i>Муз. і сл. Є. Машканцевої</i> «На лузі» (продовження). Відтворення ритмів слів, пісень, створення ритмічних послідовностей.</p>	<p>Кольори веселки. Змішування кольорів. Розміщення зображення веселки в горизонтальному та вертикальному форматах. <i>СОМ: І. Буканов</i> «Райдуга». <i>ХТД: Малюнок із веселкою (акварель).</i></p>
3. Танок осінніх листочків	<p>Танець. <i>СММ: укр. нар. танець</i> «Козачок»; <i>П. Чайковський</i>, «Вальс з балету «Спляча красуня»». <i>ХТД: муз. і сл. Н. Май</i> «Кап-кап-кап». Створення ритмічних звукових «картин»: «Танок дощових крапель» (бубон / барабан). <i>СКМ: П. Чайковський</i> «Вальс з балету «Спляча красуня»»</p>	<p>Відтінки кольорів. Утворення відтінків зеленого кольору. <i>СОМ: М. Камінська</i> «Розпис на шовку». <i>ХТД: композиція «Танок осінніх листочків» (відбитки з листя дерев).</i></p>
4. Різні барви у природи	<p>Темп у музиці (повільний, помірний, швидкий). <i>СММ: Укр. нар. танець</i> «Метелиця». <i>СОМ: Н. Боев</i> «Чарівне Різдво». <i>ХТД: Муз. нар., сл. В. Верховинця</i> «Метелиця». <i>Муз. і сл. Н. Май</i> «Кап-кап-кап» (продовження). Створення звукових картин «Пісня осені», «Хоровод зими». Гра «Луна» з використанням ритмічних послідовностей у різних темпах.</p>	<p>Теплі і холодні кольори. <i>СОМ: В. ван Гог</i> «Зіркова ніч». <i>ХТД: «Будиночок для Осені»</i> (теплі кольори) або «Крижана оселя Зими» (холодні кольори) (<i>гуаш</i>).</p>

5. Чарівні перетворення	Вступ до пісні. Правила співу (жест «початок співу»). Музичні інструменти: скрипка, труба, барабан <i>СММ: П. Чайковський «Танець маленьких лебедів з балету «Лебедине озеро».</i> <i>ХТД: муз. і сл. Н. Рубальської «Пісня сніговиків».</i> Створення мелодії до вірша та добір музичного інструмента.	Розбілені та затемнені кольори. Розміщення зображення на аркуші (вертикальний формат). <i>СОМ: А. Бруно «Снігопад»; І. П'янков «Нічний пейзаж».</i> <i>ХТД: колективна композиція «Танок чарівних сніговиків».</i>
6. Новорічне свято	Правила співу (дихання, артикуляція, м'яка атака). <i>СММ: Р. Шуман «Дід Мороз».</i> <i>ХТД: муз. Т. Шатенка, сл. М. Лисича «Ялинка»; муз. і сл. Н. Рубальської «Пісня сніговиків» (продовження).</i> Створення мелодій та супроводу за ритмами.	Аплікація. Вирізування симетричних зображень (ялинка, сніжок, подарунки, іграшки). Правила роботи з ножицями. <i>СОМ: Новорічні листівки.</i> <i>ХТД: створення новорічної листівки (аплікація, кольоровий папір, інші матеріали).</i>
7. Радійте! Свято йде!	Колядки. Щедрівки. Інструментальний супровід <i>СММ: Колядка «Бог ся рождає!»</i> <i>СОМ: О. Збруцька, «Різдво».</i> <i>ХТД: «Колядка»; муз. Т. Шатенка, сл. М. Лисича «Ялинка» (продовження).</i>	Гармонійне поєднання розбілених і затемнених кольорів у композиції. <i>СОМ: Н. Боем «Різдвяні розваги».</i> <i>ХТД: «Чарівний зимовий ліс» (гуаш, блискучі матеріали).</i>
8. Узагальнення	Виконання улюблених пісень. Повторення правил співу і слухання музики. Обговорення прослуханих музичних творів.	Лінії. Кольори. Художні матеріали. Обговорення творів образотворчого мистецтва.
III розділ. ЗАГАДКИ ХУДОЖНІХ МОВ		
1. Казка відчиняє двері	Мова музики: вокальна та інструментальна музика. Правила співу (артикуляція). <i>СММ: укр. нар. пісня «Щедрівочка щедрувала» у вокальному та інструментальному виконанні.</i> <i>СОМ: І. Сколоздра «Рік Новий народився», «Коломийки».</i> <i>ХТД: укр. нар. пісня «Два півники».</i> Вокальні вправи на артикуляцію («о», «а»). Створення мелодії до вірша.	Мова образотворчого мистецтва: лінії, крапки, кольори. <i>СОМ: Ю. Мацик «Напарники». «Цирковий плакат». «Запрошення на циркову виставу».</i> <i>ХТД: запрошення на виставу з дресированим слоном (гуаш, акварель).</i>
2. Зустріч із театром	Театр. Поведінка в театрі. <i>СММ: М. Равель, балет «Дитя та чари» (фрагмент).</i> <i>ХТД: укр. нар. пісня «Два півники» (продовження).</i> Вокальні вправи на артикуляцію («о», «а»). Виконання пісні в ролях. Інсценізація віршів.	Театр. Будівля дитячого театру. <i>СОМ: будівлі театрів для дітей, театрів ляльок.</i> <i>ХТД: створення зображення будівлі театру для дітей (аплікація – кольоровий папір).</i>
3. Лускунчик	Музичний театр. Балет. Робота над артикуляцією у співі. <i>СММ: П. Чайковський «Вальс сніжинок із балету «Лускунчик».</i> <i>СОМ: Г. Спірін, ілюстрація до казки «Лускунчик», світлини сцен з балету «Лускунчик».</i> <i>ХТД: муз. Я. Степового, сл. народні «Сніжинки».</i> Вокальні вправи на артикуляцію («і», «и»).	Костюми в театрі. Ескіз театрального костюма. <i>СОМ: А. Атрошенко «Балерина»; А. Виноградова «Балет», світлини сцен вальсу квітів з балету «Лускунчик»; Л. Бакст, ескіз костюма до балету. Ескізи костюмів феї і пажа.</i> <i>СММ: П. Чайковський «Вальс квітів з балету «Лускунчик».</i> <i>ХТД: Створення ескізів костюмів для виконавців Вальсу квітів. Відповідність форми й кольору настрою музики.</i>

4. Лускунчик	Оркестр. Оркестр у театрі. Музичні інструменти: челеста, флейта. <i>СММ: П. Чайковський</i> «Битва іграшок і мишей», «Танець Феї Драже з балету «Лускунчик». <i>ХТД: муз. Я. Степового, сл. народні</i> «Сніжинки» (продовження). Вокальні вправи на артикуляцію («і», «и»). Гра «Оркестр». <i>СКМ: м/ф</i> «Лускунчик» (фрагмент).	Скульптура. Передача характеру казкового персонажа в скульптурі. <i>СОМ: М. Шемякін</i> «Щур зі шматком сиру», «Мишачий король», «Лускунчик» (статуетки). <i>ХТД: фігурка</i> Мишачого короля (кольоровий пластилін). <i>СКМ: фрагменти м/ф</i> «Лускунчик».
5. Веселий мандрівник	Музичний театр. Опера. Арія. <i>СММ: Г. Гриневич</i> , опера-казка «Плескачик», арії героїв опери. <i>ХТД: муз. Н. Барабаш</i> , арія Тіста з опери «Колобокві мандри». Вправи на артикуляцію («е», «є»).	Ляльковий театр. Ляльки рукавичні, пальчикові. <i>ХТД: колективна робота</i> – створення персонажів казки «Плескачик» (кольоровий пластилін, олівець або трубочка з паперу).
6. Веселий мандрівник	Співацькі голоси (чоловічі, жіночі, дитячі). Хор, ансамбль. <i>СММ: Г. Гриневич</i> , опера-казка «Плескачик». <i>ХТД: муз. Н. Барабаш</i> , арія Тіста з опери «Колобокві мандри» (повторення). Створення власної опери-казки «Колобок».	Декорації. Величина та розміщення предметів («менше – більше», «ліворуч – праворуч», «ближче – далі»). <i>СОМ: М. Шемякін</i> , декорації до балету «Лускунчик». <i>ХТД: Створення декорацій до опери-казки</i> «Плескачик» (акварель, гуаш).
7. Казка про пролісок	Музична казка. Високий і низький регістр. <i>СММ: М. Чембержі</i> «Казка про синій пролісок». <i>ХТД: муз. В. Книш, сл. С. Грицюка</i> «Мама». Вправи на артикуляцію. <i>СКМ: х/ф</i> «Мама» (фрагмент).	Уявлення про плани на картині. <i>СОМ: Н. Боем</i> «Весна». <i>ХТД: «Казка про синій пролісок»</i> (за мотивами музичної казки) (акварель).
8. Івасик-Телесик	Оркестр. Музичні інструменти: арфа, фагот, литаври. <i>СММ: М. Сільванський</i> , музична казка «Івасик-Телесик» (теми Івасика-Телесика, Змії, плескоту хвиль, передзвону молотів ковалів). <i>ХТД: муз. В. Книш, сл. С. Грицюка</i> «Мама» (продовження). Створення мелодії до вірша. Вправи на артикуляцію («у», «ю»).	Мультфільм. Герої мультфільмів. <i>СКМ: кадри з мультфільмів</i> , фонтан «Івасик-Телесик» у Львові. <i>ХТД: ліплення Івасика-Телесика</i> – персонажа мультфільму (кольоровий пластилін, картон).
9. Велика вистава	Музична казка. Інструментальна музика. Соліст. <i>СММ: М. Сільванський</i> , музична казка «Івасик-Телесик». <i>ХТД: муз. В. Верховинця, сл. А. Півчука</i> «Ой чого ти, метелику...»	Ляльковий театр. <i>СОМ: В. Безуля</i> «Ляльки»; О. Хавінсон «Принцеса на горошині». <i>ХТД: колективна робота</i> «Театр ляльок» – виготовлення персонажів казок, декорацій (аплікація з різних матеріалів: картон, тканина, нитки, гудзики тощо).
IV розділ. ЯК МИТЦІ СТВОРЮЮТЬ КРАСУ		
1. Народна творчість	Народне мистецтво. Народна музика. Правила співу (дикція, артикуляція). <i>СММ: укр. нар. пісня</i> «Колискова» (обр. А. Авдієвського); <i>Я. Степовий</i> «Колискова», «Сонечко» (обр. В. Барвінського). <i>ХТД: укр. нар. пісня</i> «Вийди, вийди, сонечко». Вправи на артикуляцію.	Ритм. Орнамент. <i>СОМ: твори декоративно-ужиткового мистецтва</i> , декоровані орнаментами. <i>ХТД: створення рослинного орнаменту для розпису чашки</i> (акварель, гуаш).

2. Народна творчість	Народні музичні інструменти. Свищики. Волинка. Ансамбль народних інструментів. <i>СММ:</i> звучання волинки (дуди); <i>Й. С. Бах</i> «Волинка». Народні танцювальні мелодії. <i>СОМ:</i> <i>Ф. Буше</i> «Чабанець, що грає на волинці». <i>ХТД:</i> <i>укр. нар. пісня</i> «Вийди, вийди, сонечко» (повторення). Вправи на дикцію. Створення мелодії до вірша.	Виготовлення та оздоблення народних іграшок. <i>СОМ:</i> народні іграшки з різних матеріалів <i>ХТД:</i> ліплення народної іграшки (свищика) та її декорування (<i>кольоровий пластилін</i>).
3. Митці-професіонали	Музичні професії: композитор, виконавець. <i>СММ:</i> <i>К. Стеценко</i> опера-казка «Лисичка, Котик і Півник» (пісні Котика, Півника, Лисички). <i>ХТД:</i> <i>муз. А. Філіпенка, сл. О. Журливої</i> «Узяла лисичка скрипку». Вправи на дикцію.	Професії: художник, скульптор. <i>СОМ:</i> скульптури <i>Ф. Ботеро</i> «Кіт» (Барселона); <i>О. Отнятікіна-Бердник</i> «Котик», «Пам'ятник коту Пантелеймону» (м. Київ), «Пам'ятник коту» (м. Вільнюс). <i>ХТД:</i> ліплення фігурки kota, який грається клубком ниток (<i>пластилін або солоне тісто</i>).
4. Створюючи красу	Професійні музиканти. Диригент. <i>СММ:</i> <i>Е. Гріг</i> «Весною»; <i>М. Лисенко</i> , хор «А вже весна» з опери «Зима і весна». <i>СОМ:</i> <i>М. Глуценко</i> «Весняна повінь». <i>ХТД:</i> <i>муз. А. Філіпенка, сл. О. Журливої</i> , «Узяла лисичка скрипку» (продовження). Гра «Диригент оркестру».	Близькі кольори. Лінія горизонту. <i>СОМ:</i> <i>П. Петровичев</i> «Квітучі вишні». <i>ХТД:</i> «Весняний день з квітучим деревом» (<i>білий та коричневий воскові олівці, акварель</i>).
5. До вершин майстерності	Навчання музики. Музиканти-педагоги. <i>СММ:</i> <i>К. Дебюссі</i> «Доктор Gradus ad Samasum»; <i>Н. Нижанківський</i> «Івасик грає на чельйо». <i>ХТД:</i> <i>муз. Т. Попатенко, сл. М. Івенсен</i> «Урок». Вправи на дикцію, артикуляцію. Виконання ритмічних послідовностей в ансамблі.	Навчання образотворчого мистецтва. Художники-педагоги. <i>СОМ:</i> <i>М. Тимченко</i> «Київський пішохідний міст». <i>ХТД:</i> колективна декоративна композиція «Квітковий дивограй» (<i>паперопластика</i>).
6. Незвичайні перетворення	Музика в кіно. Музичні інструменти: синтезатор. <i>СММ:</i> <i>Й. С. Бах</i> «Жарт» (флейта, струнні, синтезатор). Музика з мультфільмів. <i>ХТД:</i> <i>муз. Т. Попатенко, сл. М. Івенсен</i> «Урок» (продовження). Вправи на дикцію, артикуляцію. Створення мелодії до вірша. <i>СКМ:</i> м/ф «Трям! Добридень!»	Монотипія. <i>СОМ:</i> «Пам'ятник метелику» (м. Київ), <i>К. Брендерс</i> «Метелик, метелик» (декоративний розпис); <i>А. Голубіна</i> «Метелики і квіти». <i>ХТД:</i> колективна декоративна композиція «Чарівні метелики» (<i>монотипія, вирізування, рвана аплікація</i>).
7. Узагальнення	Виконання улюблених пісень. Обговорення прослуханих музичних творів. Музичні інструменти. Повторення основних понять року.	Обговорення творів мистецтва. Матеріали та інструменти різних художників. Повторення основних понять року.

Умовні скорочення:

СММ – сприймання творів музичного мистецтва.

СОМ – сприймання творів образотворчого мистецтва.

СКМ – сприймання творів кіномистецтва.

ХТД – художньо-творча діяльність.

(Див. третю стор. обкладинки; другу та четверту стор. кольорової вкладки).